

Prishtinë, më 7 maj 2015

RAPORT ME REKOMANDIME

Ex officio

Rasti nr. 251/2012

kundër

Komunës së Prishtinës

Për: Z. Shpend Ahmeti, kryetar
Komuna e Prishtinës
Rr. "UÇK", nr. 2
10000 Prishtinë

Lënda: Rekomandime për lirim të hapësirës publike në rrugën ndarëse në mes të objekteve të banimit dhe Parkut Arkeologjik të Kosovës, në rrugën "Ilir Konushefi", p.n., në pjesën e mbrojtur të Komunës së Prishtinës

Kompetenca e Avokatit të Popullit

1. Avokati i Popullit më 15 qershor 2012, ka filluar hetimet me iniciativën e vet (*ex officio*), lidhur me rindërtimin e pjesës shtesë të objektit të përkohshëm, në pjesën e poshtme dhe rrethojës në pjesën e epërme, të rrugës ndarëse, në mes të objekteve të banimit dhe Parkut Arkeologjik të Kosovës, në rrugën “Ilir Konushëfci”, p.n., në pjesën e mbrojtur të komunës së Prishtinës.
2. Këto hetime janë zhvilluar, bazuar në nenin 15, paragrafi 3, të Ligjit për Avokatin e Popullit Nr. 03/L-195, sipas së cilit Avokati i Popullit, ka kompetencë të zhvillojë hetime *ex officio*, nëse nga “*Njohuritë e fituara në mënyrë tjetër, ka bazë të rezultojë se nga ana e institucioneve të Republikës së Kosovës janë shkelur të drejtat dhe liritë e njeriut*”.
3. Bazuar në nenin 16, paragrafi 1.2 të Ligjit për Avokatin e Popullit Nr. 03/L-195, Avokati i Popullit është i autorizuar:

“Të tërheqë vëmendjen për rastet kur institucionet e Republikës së Kosovës i shkelin të drejtat e njeriut dhe të bëjë rekomandim që t’u jepet fund rasteve të tilla dhe kur është e domosdoshme të shprehë mendimin e vet mbi qëndrimet dhe reagimet e institucioneve përkatëse në lidhje me rastet e tilla.”

Qëllimi i raportit

4. Qëllim i këtij raporti është tërheqja e vëmendjes komunës së Prishtinës, përkatësisht kryetarit të komunës së Prishtinës, z. Shpend Ahmeti:
  - në obligimin e Komunës së Prishtinës, për të liruar hapësirën/shtegun, që do të siguronte lëvizjen e lirë dhe të papenguar të qytetarëve;
  - në obligimin e organit kompetent komunal, Drejtorisë së Inspeksionit, për përmbushjen e obligimeve ligjore, që burojnë nga kompetencat e tyre vetanake dhe ekskluzive ligjore, për lirinë e hapësirave publike;
  - në obligimin ligjor të të gjitha institucioneve të Republikës së Kosovës, në rastin konkret të komunës së Prishtinës, për bashkëpunim me Institucionin e Avokatit të Popullit, obligim ky sipas kuptimit të nenit 132, paragrafi 3, të Kushtetutës së Republikës së Kosovës.

Përshkrimi i çështjes

5. Përkitazi me çështjen e lartpërmendur, Institucioni i Avokatit të Popullit (IAP) në maj të vitit 2011, ka pranuar ankesë nga znj. L. S., A.174/2011, e cila është ankuar lidhur me uzurpimin e pronës publike dhe pengimin e qarkullimit të lirë.

6. Më 9 qershor 2011, me kërkesë të Avokatit të Popullit, një grup i përbërë nga përfaqësues të IAP-së, Drejtorisë së Inspeksionit (DI) dhe të Drejtorisë së Pronës të komunës së Prishtinës, dolën në vendin e ngjarjes, për të vërtetuar pretendimet e znj.Safqi, për uzurpimin e pronës.
7. Më 11 korrik 2011, ish-ushtuesi i detyrës së drejtorit të DI-së, lëshoi vendim për rrënimin e objektit. Kopjen e vendimit IAP, asnjëherë nuk e pranoi nga komuna e Prishtinës.
8. Edhe pse në aksionin për rrënim, të datës 21 tetor 2011, Inspeksioni Komunal rrënoi objektin në fjalë dhe hapësira/shtegu u lirua. Më vonë, nga ana e IAP-së është vërejtur se përsëri në të njëjtin vend u rindërtua objekt i ngjashëm i përkohshëm, duke bërë pengimin e tërësishëm të qarkullimit dhe lëvizjes së lirë të qytetarëve.
9. Më 15 qershor 2012, Avokati i Popullit, inicioi procedurën për hetimin e rastit *ex officio* lidhur me rindërtimin e pjesës shtesë të objektit biznesor dhe rrethojës në rrugën ndarëse në mes të objekteve/shtëpive të banimit, dhe Parkut Arkeologjik të Kosovës, në rrugën “Ilir Konusheci”, p.n., në pjesën e mbrojtur të komunës së Prishtinës.
10. Më 9 korrik 2012, Avokati i Popullit iu drejtua me letër ish-drejtorit të DI-së, me kërkesë për vlerësimin e ligjshmërisë së rindërtimit të objektit shtesë.
11. Më 8 tetor 2012, Avokati i Popullit, meqenëse nuk pranoi përgjigje nga komuna e Prishtinës, iu drejtua me letrën e dytë përsëritëse ish-drejtorit të DI-së.
12. Më 10 janar 2013, Institucioni i Avokatit të Popullit, mori përgjigje nga ish-drejtori i DI-së, përmes së cilës u njoftua se pas pranimit të shkresës së Avokatit të Popullit:

“Drejtoria ka konstatuar se terasa me mbulojë është rindërtuar përsëri. Lidhur me këtë informoheni se në momentin kur do të fillojë aksioni për rrënimin e vendosjes së terasave apo ndërtimeve të ndryshme ekzistuese, si në rastin konkret, në momentin kur do të plotësohen kushtet atmosferike, do të bëhet heqja e terasës së ndërtuar pa poseduar leje nga organi kompetent komunal”.
13. Më 16 maj 2013, Avokati i Popullit, meqenëse gjatë zhvillimit të hetimeve vërejtë se lidhur me çështjen komuna nuk kishte ndërmarrë asnjë veprim, iu drejtua ish-kryetarit të komunës, me kërkesë për t’u informuar për arsyet e mosndërmarrjes së veprimeve përkatëse.
14. Më 10 qershor 2013, përfaqësuesja e AP, bisedoi me përfaqësues të DI, nga të cilët u njoftua se rrënimi i objektit është planifikuar nga komuna.
15. Më 25 tetor 2013, përfaqësuesja e AP, zhvilloi takim me ish-drejtorin e Drejtorisë së Kadastrës në komunën e Prishtinës, nga i cili u kërkuan informata shtesë për çështjen.
16. Më 13 mars, 15 dhe 24 prill 2014, përfaqësuesja e AP, ngriti çështjen me drejtorin e DI-së, të komunës së Prishtinës, nga i cili u njoftua që rrënimi i objektit në fjalë, është i parapare në planin e punës së Inspeksionit Komunal.

17. Më 9 shtator 2014, përfaqësuesja e AP, zhvilloi takim me drejtorin e DI-së të komunës së Prishtinës, nga i cili u njoftua se arsyeja e mosndërmarrjes së veprimeve lidhur me çështjen është mbingarkesa në punë dhe mungesa e inspektorëve.
18. Më 6 shkurt 2015, përfaqësuesja e AP, zhvilloi takim me drejtorin e DI-së të komunës së Prishtinës, nga i cili u njoftua se arsyeja e mosrealizimit të planit të Drejtorisë së Inspeksionit, ishte mungesa e inspektorëve, pas arrestimeve të vitit 2014.

Analiza ligjore

19. Meqenëse, me Kushtetutën e Republikës Kosovës, neni 7, paragrafi 1, përcaktohet që, “[...], *respektimi të të drejtave dhe lirive të njeriut dhe sundimit të ligjit, mosdiskriminimit, të drejtës së pronës, mbrojtjes e mjedisit, [...]*”, renditen në vlerat në të cilat bazohet rendi Kushtetues i vendit, për Avokatin e Popullit është e pakuptueshme zvarritja e ndërmarrjes së veprimeve për lirimin e hapësirës publike/shtegut të lartpërmendur nga organet kompetente, duke pasur parasysh kohën e gjatë të ekzistimit dhe shfrytëzimit të hapësirës/shtegut nga qytetarët, vite më parë.
20. Bazuar në obligimin kushtetues nga neni 123, paragrafi 4 i KKRK-së, sipas të cilit “*Vetëqeverisja lokale bazohet në parimet e qeverisjes së mirë, transparencës, efikasitetit dhe efektivitetit në ofrimin e shërbimeve publike [...]*”, është i paarsyeshëm dhe kundërligjor mosreagimi përkatës i komunës, përkundër rëndësisë së ekzistimit të hapësirës/shtegut dhe ndikimit të tij në lirinë e lëvizjes së qytetarëve.
21. Edhe pse shtegu në fjalë gjendet në hapësirën e cila gjendet në të njëjtën rrugë, përkatësisht afër objektit të komunës së Prishtinës, edhe përkundër obligimit ligjor sipas kuptimit të nenit 4.2, të LVL, i cili kërkon nga organet komunale që të kujdesen që qytetarët, “[...] *të gëzojnë të drejta dhe mundësi të barabarta në shërbimet komunale të të gjitha niveleve*”, komuna e Prishtinës nuk ka vepruar deri më tani.
22. Avokati i Popullit, vëren se komuna nuk është përgjigjur në ankesën e znj. Safqi për lirimin e hapësirës publike të uzurpuar dhe se, vetëm pas ndërhyrjes së IAP-së, e njëjta është liruar përkohësisht, por ajo përsëri, brenda një kohe shumë të shkurtër është uzurpuar. Që nga ajo kohë, gjendja nuk ka ndryshuar, edhe pse kanë kaluar pothuajse 4 vite, pas nisjes së procedurave nga IAP.
23. Avokati i Popullit vëren se Rregullorja 01. nr. 110 – 157481, e miratuar nga Kuvendi Komunal i Prishtinës, më 1 korrik 2014, për Vendosjen, Ndërtimin dhe Largimin e Objekteve të Përkohshme në Pronën Publike (RRVNLOPPP), e cila parasheh “*llojet e objekteve të përkohshme (në tekstin në vazhdim objekti i përkohshëm), kushtet dhe procedurat për vendosjen, ndërtimin dhe largimin e objekteve në pronën publike, në të cilën Komuna e ka të drejtën e udhëheqjes*” nuk është zbatuar nga autoritetet komunale.
24. Sipas Avokatit të Popullit, gjendja e tillë është e patolerueshme, kur kemi parasysh frekuentimin e lartë të qytetarëve në atë pjesë të qytetit, afërsinë e një numri të

konsiderueshëm të institucioneve shkollore dhe të institucioneve të tjera si gjykatave dhe të tregut kryesor të gjelbër të komunës së Prishtinës. Në këtë kuptim neni 3 i RRVNLOPPP, përcakton në mënyrë shprehimore se:

“Objektet e karakterit të përkohshëm mund të vendosen dhe ndërtohen në pronën publike, me kusht që të mos pengojnë funksionimin e institucioneve, bizneseve që veprimtarinë e ushtrojnë në objekte të karakterit të përhershëm, nuk rrezikojnë ambientin jetësor (zhurma, largimi i mbetjeve të mbeturinave etj.)”

25. Meqenëse objekti në fjalë, pengon shfrytëzimin e objekteve në afërsi, nuk i ka plotësuar kushtet për sigurim nga zjarri, pengon lëvizjen e këmbësorve, komuna nuk ka prezantuar fakte që i është dhënë leja, nuk i ka të plotësuar kushtet e veçanta, të përcaktuara me dispozitat për mbrojtjen e mjedisit, dhe si i tillë nuk i ka përmbushur kushtet e përshtatshmërisë, ashtu si parasheh neni 15 i RRVNLOPPP, është e pakuptueshme neglizhenca e organeve komunale kompetente, vite me rradhë për largimin e objektit.

26. Shqetësuese për Avokatin e Popullit, është mosreagimi i Drejtorisë së Shërbimeve Publike, kur kemi parasysh që RRVNLOPPP, në nenin 7.1 dhe 7.2, përcakton që objektet e përkohshme të kësaj kategorie *“vendosen dhe ndërtohen në bazë të lejes për vendosjen/ndërtimin [...]”* nga *“organi kompetent për shërbime publike”*, duke u respektuar kriteret e parapara në nenin 6:

“b) që me vendosjen e përkohshme të objekteve, nuk do të krijohen pengesa në lëvizjen e lirë në trotuare dhe hapësira të tjera;

c) që në udhëkryqe dhe kënde të rrugëve, të mos zvogëlohet dukshmëria dhe të mos rrezikohet siguria në komunikacion;

d) që të mos dëmtohet vlera mjedisore dhe kulturo - historike;

e) që objekti i vendosur të bëhet sipas tërësisë së kompleksit arkitektonik;

f) që vendosja e objektit të bëhet në distancë nga rrugët e kategorizuara, të parapara me Ligjin në fuqi për rrugët;

g) që objekti i vendosur të mos pengojë shfrytëzimin normal të objekteve të përhershme.”

27. Po ashtu, shqetësues është edhe mos reagimi i Drejtorisë së Pronës, si dhe Drejtorisë së Inspeksionit, në përputhje me kompetencat e tyre të dala nga RRVNLOPPP, e cila në nenin 19, parasheh që:

1. Mbikëqyrjen për zbatimin e kësaj rregulloreje e bën organi kompetent për administrimin e pronës publike.

2. Punët e mbikëqyrjes inspektuese për zbatimin e kësaj rregulloreje, i kryen Inspeksioni komunal i organit kompetent për punët e inspektimit”.

28. Ligji për Vetëqeverisjen Lokale, nr. 03/L-040 (LVL), sipas së cilit *“Të gjitha organet e komunës kujdesen që qytetarët e komunës t’i gëzojnë të gjitha të drejtat dhe liritë [...],”* në

mënyrë të qartë përcakton detyrimet ligjore të komunës në raport me të drejtat e qytetarëve. Po ashtu, vendimet e organeve komunale janë akte administrative të natyrës ekzekutive, me të cilat komunat ushtrojnë pushtetin e tyre ligjor në të gjitha fushat e kompetencës ligjore. Avokati i Popullit, vëren se komuna e Prishtinës nuk ka zbatuar vendimin për rrënimin e objektit dhe lirimin e hapësirës për qarkullim të lirë të qytetarëve, ashtu siç është premtuar dhe thënë në takimet e mbajtura në datat e lartshënuara, po ashtu edhe përmes shkresës së datës 10 janar 2013, ashtu sikurse është caktuar në RRVNLOPPP, në fuqi. Heqja e apo rrënimi i objektit ka qenë po ashtu i paraparë me rregulloren, paraprake 01. Nr.110-391, të datës 28 korrik 2010, për Shfrytëzimin e Përkohshëm të Pronës Komunale për Vendosjen e Objekteve të Përkohshme.

29. Në vazhdim, Avokati i Popullit, përkujton rëndësinë e nenit 17 të LVL, për kompetencat ekskluzive të komunës, në fushën e planifikimit urban dhe rural, mbrojtjes së mjedisit lokal, në ofrimin dhe mirëmbajtjen e shërbimeve publike dhe shërbimeve komunale, “[...] *menaxhimin e mbeturinave, rrugëve lokale, transportit lokal [...]*”, si dhe “*mirëmbajtjes së parqeve dhe hapësirës publike*”. Bazuar në këtë, Avokati i Popullit vlerëson se veprimet e komunës për rastin në fjalë, janë joproportionale, në krahasim me rëndësinë për lirimin e hapësirës publike nga uzurpimi arbitrar dhe sigurimin e lëvizjes së lirë të njerëzve.
30. Bazuar në të dhënat e paraqitura më lartë, dëmin e shkaktuar dhe vonesat e komunës në sanimin e gjendjes faktike, Avokati i Popullit rikujton dhe thekson që edhe Gjykata Evropiane e të Drejtave të Njeriut, përkritazi me çështjet e ngjashme, ndërhyrjet arbitrare të individëve në hapësira, si dhe dëmtimin e tyre pa asnjë përpjekje për t’u penguar nga institucionet përgjegjëse, ka konstatuar se “*jo vetëm autoritetet publike duhet të përmbahen nga mos ndërhyrja në të drejtat e individëve, por ata duhen ndërmarrë hapa konkretë në mbrojtjen e të drejtave të tyre*”.¹

Përfundim

31. Avokati i Popullit, duke pasur parasysh se “*Vetëm ligji ka autoritetin për përcaktimin të drejtave dhe detyrimeve për personat juridik dhe fizik*”, si dhe duke u bazuar në faktet e përmendura më lart, konstaton se mosndërmarrja e veprimeve përkatëse nga organet kompetente komunale, në rastin konkret nga Drejtoria e Inspeksionit e komunës së Prishtinës, për lirimin e hapësirës në fjalë, është duke shkaktuar pengim të lëvizjes së lirë të qytetarëve.
32. Pas analizimit dhe vlerësimit të fakteve dhe të rrethanave të rastit, Avokati i Popullit konstaton se në këtë rast, komuna ka dështuar për të parandaluar pengimin e efekteve negative të ndikimit në mjedis, nga mbyllja e shtegut, duke marrë parasysh frekuentimin e lartë të këmbësorëve, në atë pjesë të qytetit.

#####

¹ GJEDNJ, rasti *Hatton and Others v. the United Kingdom*, Application no. 36022/97, 8 July 2003, paragrafi 100, 119, 123, në: <http://hudoc.echr.coe.int/sites/eng/pages/search.aspx?i=001-59686#%7B%22itemid%22:%5B%22001-59686%22%7D> (07.05.2015).

33. Zvarritja e ndërmarrjes së veprimeve efektive nga viti në vit, nga organet kompetente komunale, konsiston në mosgatishmërinë dhe papërgjegjshmërinë e tyre për ndërmarrjen e veprimeve përkatëse, në kuadër të detyrave zyrtare, në përputhje me obligimin e tyre ligjor.
34. Prandaj, me qëllim të lirimit të hapësirave publike për qarkullim të lirë të qytetarëve, të zvogëlimit të ndikimeve negative në mjedis, dhe në mënyrë që të kontribuojë në ruajtjen dhe përmirësimin e tij, mbrojtjen e shëndetit të qytetarëve si dhe përmirësimin e cilësisë së jetës, përmirësimin e punës së organeve shtetërore, transparencës, llogaridhënies dhe përgjegjësisë, Avokati i Popullit, në pajtim me nenin 135, paragrafi 3, të Kushtetutës së Republikës së Kosovës, si dhe nenin 25 të Ligjit nr.03/L-195, për Avokatin e Popullit

Rekomandon Komunën e Prishtinës:

1. *Të ndërmarrë masa të menjëhershme për lirimin e hapësirës/shtegut në pjesën e poshtme, dhe të rrethojës në pjesën e epërme, në rrugën ndarëse në mes të objekteve të banimit dhe Parkut Arkeologjik të Kosovës, në rrugën “Ilir Konushëfci”, p.n., në pjesën e mbrojtur të Komunës së Prishtinës.*
2. *Të sanojë gjendjen e shtegut, duke e kthyer atë në gjendjen e mëparshme.*
3. *Të bashkëpunojë me Avokatin e Popullit për çështjet të cilat ai i ka në shqyrtim, duke ofruar të gjitha informatat, dosjet dhe dokumentet e kërkuara nga ai dhe të përgjigjet brenda një afati të arsyeshëm kohor në letrat, kërkesat dhe rekomandimet e Avokatit të Popullit, si obligim kushtetues dhe ligjor sipas nenit 132, paragrafi 3, të Kushtetutës së Republikës së Kosovës dhe nenit 23, paragrafi 1 dhe 2, Ligjit Nr. 03/L-195 për Avokatin e Popullit.*

Në pajtim me nenin 132, paragrafi 3 të Kushtetutës së Republikës së Kosovës dhe nenin 26 të Ligjit për Avokatin e Popullit, nr. 03/L-195, Ju lutemi të na informoni për veprimet që do të ndërmarrë komuna, lidhur me këtë çështje, si përgjigje ndaj rekomandimeve të lartcekura.

Duke Ju falënderuar për bashkëpunim, Ju lutem që përgjigjen tuaj, për këtë çështje, ta dërgoni brenda një afati të arsyeshëm kohor, por jo më vonë se deri më **8 qershor 2015**.

Me nderime,

Sami Kurteshi
Avokat i Popullit

Kopje:

- Z. Xhelal Sfeqla, drejtor i Drejtorisë së Inspektoratit të komunës së Prishtinës,
- Z. Ardian Gashi, drejtor i Drejtorisë së Shërbimeve Publike, Mbrojtje dhe Shpëtim,

- Znj. Premtime Preniqi, koordinatore për të Drejtat e Njeriut në komunën e Prishtinës.

#